

HÖGSKOLAN I HALMSTAD

Klubba och Boll är allt som behövs för att ha skoj

En studie om kommunikationens och
kommunikationskulturens betydelse i ett
elitsatsande ungdomsinnebandyag

Andreas Boberg, Jonathan Persson och Mattias Andersson

2013-01-02

C-uppsats 15 högskolepoäng

Idrottsvetenskapligt program inriktning pedagogik

Handledare: Jan Karlsson

Examinator: Vaike Fors

Förord

Vi vill tacka ledaren för innebandylaget som observerades samt spelarna som deltog. Ett tack riktas också till våra klasskamrater som har hjälpt oss vid seminarium, vår handledare Jan Karlsson och vår examinator Vaike Fors.

TACK!

Jonathan, Andreas och Mattias

Sammanfattning

Sammanfattning: När spelare är en del av ett lag så är kommunikationen viktig, inte bara kommunikation med ord utan också icke-verbal kommunikation så som gester och kroppsspråk. Syftet med denna studie är att se hur det finns ett samspel inom kommunikation spelare emellan, mellan ledare och spelare samt att undersöka vilken betydelse kommunikation och kommunikationskultur har i ett ungdomslag. Målet med studien var att utöka vår egen erfarenhet om vilken betydelse kommunikation och kommunikationskultur har i ett ungdomslag. Studien är kvalitativ och inspirerades av en etnografisk metodansats så all data insamlades genom att observera ett ungdomsinnebandytag. Sammanlagt utfördes fyra observationer. Resultatet analyserades och kategoriserades från våra observationsmallar. Resultaten kategoriserades till fyra rubriker, En- och tvåvägskommunikation, Artefakter, Lagets kommunikationskultur samt handling. Ledaren har en mycket viktig funktion som kommunikatör och pedagogisk ledare för den kommunikationskultur som individerna i gruppen vill ska utvecklas för att främja utveckling i laget. I framtiden behövs det mer forskning på flera lag för att skapa en mer trovärdig källa som går att generalisera över en större population.

Nyckelord: Kommunikation. Kommunikationskultur. Lagkommunikation. Sociokulturellt perspektiv. Communities of practice. Lagsport. Ungdomar.

Abstract

Abstract: When playing in teams, communication is important, not just communication with words but also non-verbal communication such as gestures and body language. The purpose with this study is to see how there is a co-op among communicating players, between leaders and players and to examine what meaning communication and culture got in a youth team. The ambition with this study was to increase our knowledge about communication and communication culture in the youth floorball team. This study is qualitative and was inspired by an ethnographical method so we got the information from observations of a youth floorball team, totally we made four observations. The results were analyzed and categorized from our observation papers. The results were categorized into four headlines, One and two-way communication, Artifacts, The communication culture of the youth team and actions. The leader got a very important role as communicator and pedagogical leader for the communication culture that the individual of the group wants to be used in order to promote the development in the team. In the future, more teams need to be studied to get a more reliable source of information that can be used on a greater populace.

Keywords: Communication. Communication culture. Team Communication. Sociocultural perspective. Communities of practice. Team sports. Youth.

1.0.	Introduktion.....	1
2.0.	Begreppsdefinition	2
3.0.	Syfte:.....	3
3.1.	Forskningsfrågor:.....	3
4.0.	Tidigare forskning.....	3
5.0.	Teoretisk referensram	5
5.1.	Sociokulturellt perspektiv och dess kultur	5
5.2.	Sociokulturella handlingar.....	7
5.3.	Community of practice	7
5.4.	Dialog i team.....	9
5.5.	Olika kommunikationsformer	9
6.0.	Metod.....	10
6.1.	Inledning.....	10
6.2.	Datainsamling.....	10
6.3.	Urval	11
6.4.	Analysmetod.....	12
6.5.	Etiska hänsynstaganden	12
6.6.	Metoddiskussion	13
7.0.	Resultat.....	14
7.1.	Envägs och tvåvägskommunikation	14
7.2.	Handling efter kommunikation	15
7.3.	Fysiska redskap.....	17
7.4.	Ungdomslagets kommunikationskultur	17
8.0.	Diskussion.....	18
9.0.	Slutsats	26
10.0.	Studiens fördelar och nackdelar.....	27
11.0.	Framtida forskning	27
12.0.	Referenslista.....	28

1.0. Introduktion

Idrottsrörelsen i Sverige, med tre miljoner medlemmar och runt 500 000 ideella ledare, är en alldeles egen kraft i dagens samhälle. Idag har de flesta medborgarna en koppling till idrotten och de flesta av oss har någon gång i ungdomen varit engagerade i en lagidrott (RF, 2003). I denna gemenskap har vi märkt att en viktig faktor för att få en gynnsam stämning i laget och en positiv respons hos spelarna är kommunikationen. En ledare kan använda sig av både verbal- och icke-verbal kommunikation för att föra fram sitt budskap (Clements & Kuperberg, 2008). Det är därför intressant att se hur ledaren och dennes kommunikation påverkar responsen hos spelarna i laget. Jones (2006) skriver att "Few would argue that success in coaching depends in large part on the capacities of people to work together productively in teams" (Jones, 2006 sid. 65). Ledaren kan ses som en viktig del av gemenskapen i ett ungdomslag och i framtiden kan vi se oss själva som potentiella ledare inom ungdomsidrotten. Det är därför av stort värde för oss att få denna chans att få mer kunskap och erfarenhet om hur kommunikationen ser ut inom ett ungdomslag. Både kommunikationen spelare emellan och mellan ledare och spelare.

Studien kommer att genomföras på ett elitsatsande innebandylag som studerar vid en idrottskola i Halmstad. I Sverige 1985 låg antalet innebandyföreningar på 165 stycken och fem år senare så passerade Sverige 1000 föreningar i landet samtidigt som antalet utövare tiodubblades från 2500 till 25 000. Så idag kan innebandy ses som Sveriges största inomhusidrott med sina 120 000 aktiva utövare varav majoriteten är ungdomar (innebandy.se, 2012). Det är därför intressant att kunna studera ungdomar inom en så stor växande sport. Vid sökning av litteratur inom vårt valda område noterades att det inte fanns så mycket fakta om just det området vi har nischat in oss på. Det var också en anledning till att genomföra denna studie.

Studien är intressant ur ett idrottspedagogiskt perspektiv då idrott definieras som "*frivilligt vald kroppsörelse där den egna fysiska ansträngningen och förmågan har central betydelse*" (Engström & Redelius, 2002 sid. 16). Idrottspedagogisk forskning innefattar frågor som kunskaper, färdigheter, förhållningssätt och värderingar inom en idrott. Innebandy är en idrott där kroppsörelse och förmåga är viktigt för att kunna utföra idrotten samt att det är en

lagsport där spelare kan utvecklas både som spelare, gruppmedlem och individ och därmed får studien en pedagogisk relevans (Engström & Redelius, 2002).

För att kunna förklara det empiriska materialet vi samlar in i denna etnografiska studie kommer det användas teorier och begrepp. De teorier som vi kommer att utgå ifrån är Vygotskys sociokulturella perspektiv som kommer kunna ge en god överblick över det insamlade materialet. Kultur inom det Sociokulturella perspektivet som beskrivs som människans förmåga att skapa idéer och värderingar utifrån sina kunskaper och erfarenheter. Community of practice (COP) som utformades av Lave och Wenger (1991) är också en av teorierna som kommer att användas. COP går att översätta till svenska som ”praktikgemenskap”. Det engelska ordet kommer att användas vidare i texten då vi anser att den svenska översättningen inte är optimal och det engelska ordet kommer att ge en god förståelse kring det valda syftet. Kärnan i COP skulle kunna ses som ledaren, den informella ledaren eller en aktuell händelse som är i centrum. Vi kommer försöka se hur det sociokulturella perspektivet samspelar i det valda laget och genom dessa två teorier ska vi förhoppningsvis förstå valt problemområde.

2.0. Begreppsdefinition

Artefakter – Kan beskrivas som både fysiska och intellektuella. Fysiska artefakter kan vara till exempel en taktiktavla, klubba eller en innebandyboll. Intellektuella artefakter är en persons erfarenheter, tankar och idéer. Artefakter används för att förenkla vardagen för människor (Vygotsky, 1978).

Verbal kommunikation – För oss är verbal kommunikation den form av kommunikation som sker genom språket mellan två personer eller fler. Säljö (2000) beskriver som en interaktion mellan två eller fler personer genom språket. Genom verbal kommunikation så kan vi ta del av andra människors erfarenheter och ett utbyte av information kan ske.

Icke- Verbal kommunikation – Vi beskriver icke-verbal kommunikation som den kommunikation som kan utföras med kroppen. Kan även utföras med hjälp av ett hjälpmedel som till exempel när en ledare visar en innebandyövning med hjälp av en klubba. Clements och Kuperberg (2008) beskriver att kroppsspråket förstärker en mening och den får en större betydelse för den som tolkar kroppsrörelsen.

Kommunikationskultur – Inom det Sociokulturella perspektivet förklaras kultur som människans förmåga till att skapa idéer och värderingar oftast utifrån de kunskaper och erfarenheter vi samlat på oss tidigare i livet (Daniels, 2001). För oss skapas kultur genom ett regelbundet, accepterat beteende samt ett gemensamt språk som bara de i laget förstår som skapas ur de erfarenheter de har samlat på sig.

3.0. Syfte:

Studera kommunikationen spelare emellan, mellan ledare och spelare samt att undersöka vilken betydelse kommunikativa handlingar och kommunikationskultur har för lärandet i ett ungdomslag

3.1. Forskningsfrågor:

- Hur använder ledaren verktyg så som kommunikation för att skapa en handling hos spelarna? Vilken respons får ledaren av spelarna vid interaktion dem emellan?
- Hur ser kommunikationen ut, spelare till spelare, i ungdomslaget under träning?
- Hur påverkar kommunikationskulturen lärandet i laget?

4.0. Tidigare forskning

Vi valde att göra denna studie då det inte finns så mycket tidigare forskning inom det pedagogiska idrottsfältet som fokuserar på hur ledare inom idrotten arbetar (Cassidy, Jones & Potrac, 2004). Många idrottsforskare fokuserar mer på det behaviouristiska fältet där det fokuseras mycket på ”utförande” metoder för ledare samt effektiva ledarskapsmodeller. Det skiljer sig från den pedagogiska tolkningen om hur någon lär sig, hur någon lär ut, vad som lärs ut samt i vilken kontext någonting lärs ut. Nyckeln till att synliggöra detta antas ligga i att göra ledare medvetna om den sociala och den lärande dynamiken som skapar deras identitet och filosofi och därmed lägger grunden för deras förmåga att prestera (Cassidy et. al. 2004).

Cassidy et. al. (2004) har nyligen föreslagit att ledarskap ska inte enbart definieras som en lista av instruktionsmetoder som en ledare använder. Inte heller ledarens specifika kunskaper om idrotten. Ledarskap är en mycket mer komplex uppgift. Jones (2004) skriver att ledarskap är huvudsakligen en social praktik som skapas genom interaktion mellan ledare, spelare och klubbmiljön.

I artikeln av Jones (2007) är syftet att visa nya perspektiv på ledarskap, detta bygger på det nuvarande ramverket av ledarskapsanalyser. Det är ett försök att vidga de teoretiska vyer på hur ledarskapsrollen kan bli sedd. En av artikelns ändamål är att öka kunskaperna om vad som lärs ut på ledarskapskurser samt att utveckla idéer om hur problem som kan stötas på av både deltagare och ledarskaps forskare kan bearbetas. Istället för att ge färdiga svar om hur ledarskap ska bedrivas så anser författaren att ledaren ska reflektera över tidigare teoretiska föreställningar om ledarskap. Slutligen så handlar det om att ledaren ska få en förståelse om varför han/hon bedriver ledarskap på det sätt som han/hon gör. Med ökade kunskaper om ledarskap så är det nu tid att omvärdera vår traditionella syn på ledarskap och lärande. Det finns ledare som ser sina adepter som maskiner som kan utvecklas och blir bättre spelare genom träningsövningar för att förbättra stryka, snabbhet och teknik. Ledarskap ska ses som en mer komplex uppgift än så som innefattar relationsbyggen och sociala uppgifter för att utveckla både ledare och adept (Jones, 2007).

Dyson, Griffin och Hastie (2004) skriver i sin artikel om lärande genom samarbete. De skriver att samarbetslärande är en instruktionsmodell som anpassar sig efter deltagarens lärande. Målet med samarbetslärande är att varje deltagare blir en viktig del i lärandet. Deltagarna är inte enbart ansvariga för att lära sig det som lärs ut, utan de är även ansvariga för att se till att deras gruppmedlemmar också lär sig.

Hassmén & Hassmén (2010) beskriver att feedback är en viktig del av kommunikationen för en enskild person men också även inom grupper. Som ledare för en idrottsförening så har den personen som uppgift att ge feedback till sina spelare. Feedbacken bör ske genom kommunikation och dess syfte är att få spelarna att förstå sina handlingar samt att öka motivationen inför kommande uppgifter. Även Holmström (2008) framhåller att den dagliga kommunikationen med spelarna har en särskild betydelse för att lyckas i sitt ledarskap och i läroprocessen för att för att utveckla spelare både på ett individuellt- och kollektivt plan. De betonade särskilt att den dagliga kommunikationen med spelarna är av särskild betydelse. Två av ledarna ansåg också att det är viktigt att motivera sina spelare då en omotiverad spelare kan påverka laget genom att föra in negativ energi.

Sammanfattningsvis går det att säga att det inte finns så mycket tidigare forskning om ledare inom idrotten. Det finns inget direkt svar på hur ledarskap ska bedrivas i ett lag då det varierar från ledare till ledare, ledare borde fråga sig själva vilken ledarstil de använder sig av och

varför. Ledarskap är en komplex uppgift och spelare blir inte bara bättre spelare av att göra styrkeövningar och snabbhetsövningar, ledaren måste också arbeta med relationsbyggen och sociala uppgifter för att utveckla spelare. Det vi vill undersöka i denna studie är hur kommunikationen ser ut i ett ungdomslag och om ledarens kommunikativa handlingar och lagets kommunikationskultur påverkar lagets lärande.

5.0. Teoretisk referensram

5.1. Sociokulturellt perspektiv och dess kultur

Det sociokulturella perspektivet utvecklades av Vygotsky och denna teori blev känd i västvärlden runt 1960. Perspektivet handlar om att lärande sker i den sociala gruppen snarare än att det sker på en individuell nivå (Daniels 2001). Det fokuserar väldigt mycket på kultur, artefakter och kommunikation, hur dessa begrepp fungerar och är beroende av varandra för att skapa ett lärande (Säljö, 2000). För att förstå hur det sociokulturella perspektivet fungerar och går att applicera till vår studie om innebandy så måste det först skapas en förståelse hur kultur och artefakter samarbetar för att förenkla vardagen (Säljö, 2000). Begreppet kultur innebär i det sociokulturella perspektivet människans förmåga att skapa idéer och värderingar, dessa idéer skapas ofta från våra kunskaper och erfarenheter som vi varit med om tidigare i våra liv (Daniels, 2001). Artefakter är fysiska och intellektuella redskap som människan utvecklar för att kunna använda och förmedla sina idéer. Innebandyklubb, bollar och mål är exempel på fysiska artefakter. Intellektuella artefakter är exempelvis språket, erfarenheter och kommunikation. Genom dessa artefakter kan vi använda oss av kunskaper som utvecklats av andra människor (Säljö, 2000). Inom innebandyn så har kultur och artefakter en stor betydelse för utvecklingen av spelet, laget samt den enskilde spelaren. Utan de fysiska redskap som utvecklats specifikt för innebandyns behov så hade sporten aldrig fungerat som den gör idag, sporten är helt enkelt en utveckling av flera människors idéer, kunskaper och värderingar som med hjälp av artefakter har utvecklat sporten till vad den är idag (Daniels, 2001).

Kommunikation är en viktig del i sambandet med att samla kunskaper, insikter och förståelse hos både enskilda personer och i grupper. Genom kommunikation har människan en unik förmåga att dela erfarenheter med varandra. Det mänskliga språket beskrivs som en unik och oändligt rik komponent som används för att skapa och förmedla kunskap och att det är genom språket som nästan alla kunskaper som människor sitter på delas. Det sociokulturella perspektivet anser att människan delar erfarenheter med varandra och därför är inte lärandet

begränsat av bara ens egna erfarenheter, utan även andra människors erfarenheter bidrar till ett lärande (Säljö, 2000).

Kommunikationen och språket är exempel på intellektuella redskap som används för att förenkla vardagen för nästan alla människor, genom att människor kommunicerar så utvecklar de samtidigt varandra genom att de delar med sig av sina tankar och erfarenheter. Säljö (2000) beskriver hur lärande är något som inte går att undvika, utan att frågan istället är vad människan lär sig i olika situationer, både vid anpassade lärosituationer och vid helt vanliga samtal som egentligen inte är assimilerade för att skapa ett lärande, så sker det ändå någon form av det och de flesta av våra kunskaper som vi äger har vi faktiskt lärt oss från helt vanliga samtal med andra människor som har delat sina erfarenheter.

Vi har valt att göra ett forskningsprojekt som innefattar ungdomar så behöver vi förstå hur det sociokulturella perspektivet går att applicera på ungdomar. För att förstå hur ett lärande sker för barn och ungdomar som ständigt utvecklas så har Lev Vygotsky utvecklat en teori vid namn "*Den proximala utvecklings zonen*" (ZDP) som utgår ifrån att barn och ungdomar behöver ha vuxna människor som ingår i dess nära omgivning och som personen litar på för att kunna utvecklas maximalt, dessa vuxna är oftast barnens föräldrar, lärare eller idrottsledare (Vygotsky, 1978). Barnen och ungdomarna kan vara i två olika zoner enligt denna teori, "*Den faktiska utvecklingsnivån*" som ofta innebär att ungdomarna får lära sig på egen hand utan hjälp från vuxna, de ungdomar med en stabilare omgivning når ofta sin "*Potentiella utvecklingsnivå*" vilket innebär att ungdomarna har fått bra assistans från de vuxna i sin omgivning och därmed utvecklats genom simulering från de vuxna i omgivningen (Vygotsky, 1978).

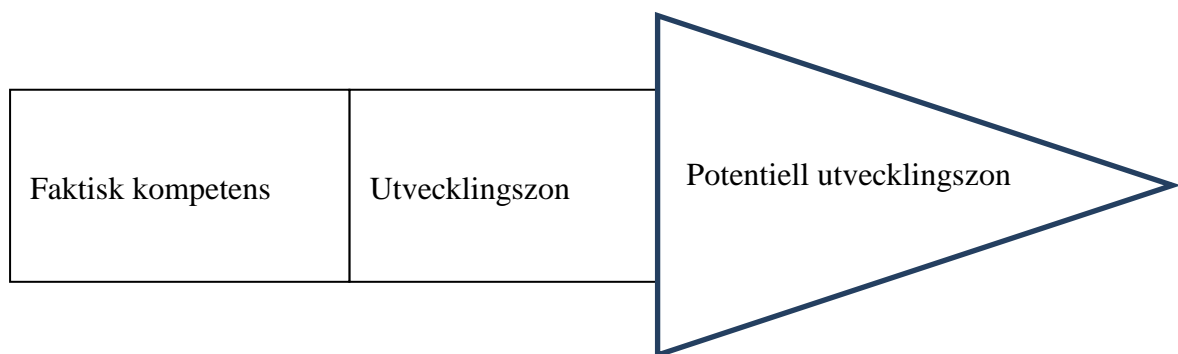

Fig.1 Modell över den proximala utvecklingszonen. Författarnas egna bild av ZDP inspirerad av innehållet i Säljö (2000 sid. 122)

Säljö (2000) beskriver hur lärandet sker i olika miljöer. Mycket av lärandet sker i situationer som är praktiska till exempel lär sig ett barn olika saker i skolan, hemmet och i ett ungdomslag. I hemmet lär barnet sig diska, laga mat etcetera, i skolan lär den sig geografi, matte svenska etcetera och i ungdomslaget hur arbete i grupp sker. Detta innebär att ledarna för de ungdomslag vi har valt att studera har ett stort ansvar var det gäller ungdomarnas utveckling då de är beroende av sina ledare för att utvecklas maximalt och kunna nå till sin potentiella utvecklingsnivå (Vygotsky, 1978).

5.2. Sociokulturella handlingar

Handlingar inom det sociokulturella perspektivet går att tolkas som respons samt beteende inom den vardagliga repertoaren. Inom perspektivet utövas olika handlingar inom olika kulturer exempelvis när det blir mål inom innebandyn så skulle spelarna kunna springa till bålet och göra ”high fives” med alla i laget. Genom att fokusera på de sociokulturella handlingar som innefattar respons och beteende så kommer en uppfattning skapas för hur kommunikationen och kulturen samspelar inom ungdomslaget. Handlingar sker efter att kommunikation har skett, genom att en eller flera andra individer delar med sig av sina idéer och erfarenheter så kommer en handling i form av respons att ske genom kommunikationen (Daniels, 2001). Genom att vuxna individer är med i utveckling av barn och ungdomar så förbättras responsen och de beteenden som sker i takt med att ungdomens utveckling går framåt, en förbättrad utveckling leder till mer tanke bakom de handlingar som sker (Säljö, 2000)

5.3. Community of practice

En teori som antar ett Sociokulturellt perspektiv på lärande är ideen om ”community of practice” (COP). Lave och Wenger (1991) utformade en teori om att en verksamhet skulle kunna ses som en COP och teorin utvecklade Wenger (1998) sedan vidare. Teorin består enligt Wenger (1998) av ett gemensamt engagerande, vilket kan innebära att medlemmarna samspelar med varandra till exempel i bildandet av relationer och gemensamma mål (exempelvis vinna serien). Författaren beskriver att gruppmedlemmarna inom en COP använder sig av en gemensam repertoar (språk) för att uppnå det gemensamma målet med verksamheten. Det handlar till exempel om det arbete som gruppmedlemmarna utför, hur de utför det och även de beteendemönster och redskap som de använder sig av. Allt detta behöver finnas inom en verksamhet för att den ska kunna ses som en COP (Wenger, 1998). Wenger, McDermott och Snyder (2002) väljer att beskriva COP som en cirkel där alla inom

cirkeln kan ses som medlemmar i en verksamhet. Personerna kan befinna sig överallt i cirkeln, men två platser utmärker sig speciellt, det är kärnan i mitten och periferin. De personerna som befinner sig i kärnan kan förklaras som de med mest kunskap om verksamheten, det kan också vara en händelse som är i centrum (Wenger, 1998). De medlemmarna som befinner sig i utkanten (periferin) ökar sina chanser för att tränga igenom in till kärnan genom kunskap utifrån in till verksamheten, det vill säga att kunskap utifrån kan skapa ett nytt lärande inom verksamheten. Vad som är viktigt att veta är att alla i en COP ses som medlemmar oavsett om en person befinner sig i kärnan eller i periferin (Wenger, 1998). Det finns däremot personer som kan vara marginaliserade inom en COP och aldrig förflytta sig från periferin in mot kärnan (Wenger, 1998).

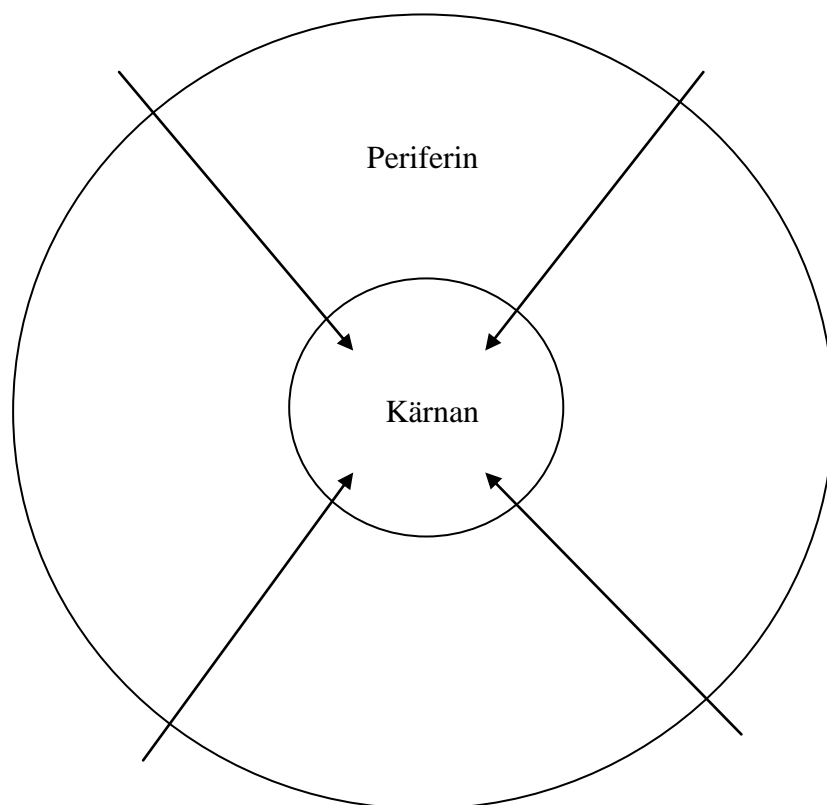

Fig.2 Modell av Community of practice och rörelsen av kunskap och erfarenhet.

Författarnas egna bild, inspirerad av Wenger (1998)

Baserat på Wengers (1998) arbete så är det lättare att förstå utvecklings samband mellan spelare och ledare om det görs studier på ett lag där spelare och ledare kan ses som två olika Communities of practice som hela tiden är i samband med varandra.

5.4. Dialog i team

Granberg och Ohlsson (2009) skiljer på begreppen dialog och diskussion, han menar att dialogen handlar om att människor fritt kan föra fram sina tankar och åsikter. Senge (1990) poängterar att dialogen är av stor vikt för ett team när de för samtal emellan, genom dialog kan alla inom teamet få fram sina åsikter och tankar, på det viset så får andra medlemmar i teamet en större förståelse för hur de andra lagkamraterna tänker. Detta leder till att deltagarna inte behöver strida för att få fram sina tankar och idéer (Senge, 1990). Isaacs (1993) menar att dialog ligger till grund för gemensamt tänkande och därför är kommunikationen en viktig del för att det ska kunna ske ett gemensamt tänkande.

5.5. Olika kommunikationsformer

Inom grupper så är kommunikation ett viktigt verktyg för att kunna förmedla de tankar, idéer, kunskaper etcetera som individerna i gruppen vill förmedla till varandra. Lindwall, Johnson och Åström (2002) förklarar hur kommunikationen mellan ledare och spelare kan ske på två olika vis. *Envägskommunikation* innebär att ledaren för hela kommunikationen och lämnar ingen plats åt de andra i gruppen att prata. *Tvåvägskommunikation* innebär att kommunikationen mellan den som leder och de som leds är upplagd så att alla parter får svara och förstå vad som sägs inom kommunikationsdialogen. Vygotsky (1978) beskriver kommunikationen som en viktig del vid delning av kunskaper och erfarenheter, han menar för att kunna använda hela gruppens kompetens och kunskap så behöver gruppen använda kommunikationen som ett verktyg för att förmedla dessa kunskaper och erfarenheter gruppmedlemmarna emellan. Clements och Kuperberg (2008) beskriver hur kommunikation kan ske genom både ord och genom kroppsspråk. Icke- verbal kommunikation är en viktig del inom gruppers kommunikation, detta för att gester och kroppsspråk förstärker effekten av det verbala språket. De fortsätter med att skriva om att det är viktigt för en ledare att inte använda den repertoar som spelarna i laget, detta för att ledaren inte ska hamna på samma nivå som sina spelare. Det är viktigt att ledaren inger respekt och förtroende till sina adepter för att på så vis kunna skapa en positiv attityd inom laget. Kommunikationen inom grupper ser ofta olika ut beroende på vilken grupp det är, en person som tillhör flera olika grupper kommer att uppleva att det verbala språket inom de olika grupperna ser annorlunda ut och att varje grupp utvecklar sina egna verbala kommunikationsstilar som är unika för just de grupperna (Clements & Kuperberg, 2008).

6.0. Metod

6.1. Inledning

Den teoretiska metodansatsen etnografi valdes som inspiration för att vi ville se hur laget som observerades kommunicerade med varandra och vilka sociala handlingar de använde sig av i praktiken samt se hur verbal- och icke verbal kommunikation gick till i praktiken och även se hur ledaren agerade i olika situationer mot spelarna. Vi ville också se hur helhetsbilden såg ut när laget tränade och detta kunde bäst studeras genom observation, vi kunde studera interaktionen mellan spelare och ledare och spelare till spelare samtidigt. Empiriska studier angående ledares kunskaper har visat sig vara bäst att studeras genom observationer (Cassidy et. al. 2004).

Etnografi kan ses som den vetenskap som förklarar hur samhällssystem och kulturer bestäms av olika regler och normer för att kunna ses som en helhet. Forskaren inom etnografin kan urskilja regler i olika kulturer, men det är viktigt att det finns kunskap om den kulturen som observeras. Inom en kultur kan det finnas ett gemensamt språk, tyst kunskap och kognitiva erfarenheter som kan vara svårt att förstå för en som inte är en del av kulturen. Dessa faktorer kan ge en ”blindhet” som kan vara svåra att se för de inom kulturen. För en utomstående kan det däremot bli enklare att uppfatta. En metod inom etnografin är att lyssna på konversationer. Uppsatsarbetet startade med att kontakt togs med den ansvariga för en elitsatsande skolas innebandylag i Halmstad. Det första laget vi kontaktade gav oss ett godkännande om att observera dem samt lämpliga träningstider för observation. Innan observationerna inleddes så skapades ett observationsschema (Se Bilaga 1) för att strukturera upp observationerna samt att kunna besvara syfte och forskningsfrågor.

6.2. Datainsamling

Vi genomförde fyra observationer, som varje varade i ungefär en och en halvtimme, under november och december 2012 av ett elitsatsande ungdomsinnebandylag. För att kunna genomföra observationerna behövde vi ha ledarens godkännande för att få studera ungdomarna och därmed få tillträde till studiefältet. Detta ordnades genom att kontakt togs med den ansvariga för innebandylaget via telefon. För att få fram så mycket data som möjligt under observationstillfällena valde vi att vara uppdelade på tre olika platser i idrottshallen. Detta för att öka våra chanser till att se och höra ungdomarna samt kunna samla in olika data. När vi hörde intressanta kommentarer från spelare och ledare antecknades dessa ned genast

och användes senare som citat (Lalander, 2011). Under en observation är det viktigt att försöka hitta den strategiska position som väcker minst uppmärksamhet hos observationspersonerna. Detta gjorde vi genom att däribland en av oss satte sig bland de spelarna som var skadade och satt på läktaren, en annan av oss högt upp i hörnet på läktaren och den sista stod i gången ner till omklädningsrummet (Patel & Davidson, 2003). Lalander (2011) beskriver hur ett observationsschema kan vara till fördel för att inte missa relevant information samt att forskarna får en tydligare struktur i anteckningarna. Vi skapade ett eget observationsschema som anpassades efter vårt syfte och våra frågeställningar. Vi letade upp viktiga delar i syftet och frågeställningarna som till exempel ”kommunikation spelare till spelare”, ”kommunikation ledare till spelare” och respons. Dessa använde vi sedan som rubriker i observationsschemat och förde anteckningar under rubrikerna då observationerna genomfördes (Se Bilaga 1).

6.3. Urval

När den teoretiska ansatsen valts och vi skulle bestämma vilka som skulle observeras ställde vi oss själva frågan ”*Var kan det jag letar efter finnas?*” (Ahrne & Svensson, 2011 sid. 23). Vi gjorde ett icke-slumpmässigt urval (Olsson & Sörensen, 2007) då vi tog kontakt via telefon med en ansvarig för ett elitinnebandylag i Halmstad. Vi valde att observera ett innebandylag för att ingen av oss är aktiv inom innebandy. Fördelen med att observera en idrott ingen av oss är aktiv inom är att mindre fokus läggs på idrotten. Fokus läggs istället på att observera utifrån syfte och frågeställningar. Att det var ett innebandylag i Halmstad som valdes att observera var för att det var vinter då studien genomfördes och det var nästan bara inomhussporter tillgängliga. Observationerna kunde genomföras på dagtid och vi befann oss i Halmstad.

Laget som observerades bestod av två ledare samt cirka 15 spelare varav två målvakter i åldrarna 16-17 år. Vi valde att studera ungdomar i åldern 16-17 år för att i den åldern börjar spelare att kliva upp i a-lags miljö. Vi valde idrotten innebandy då ingen av oss är aktiva inom den idrotten eller är så insatta i den och att det skulle få oss att fokusera mer på kommunikationen än på själva idrotten. Ledaren som studerades var i 30-års ålder och hade själv varit aktiv inom idrotten. Spelarna i laget spelade innebandy på elitnivå och en spelare var uppe på landslagsnivå. De hade varit aktiva inom idrotten i 8-9 år.

6.4. Analysmetod

Efter materialinsamlingen så analyserades den insamlade datan. Vi började analysen genom att på plats analysera det som sågs och detta antecknades ner i våra observationsscheman. Det självklara som sågs under observationerna som till exempel att tränaren stod och pratade inför gruppen tolkades på ett annat sätt än det självklara. Detta kopplade vi till teoretiska begrepp som till exempel envägskommunikation och tvåvägskommunikation. Vi undersökte sedan anledningar som kunde ligga bakom ett speciellt beteende eller respons. Detta sätt att tolka går att jämföra med första, andra och tredje gradens tolkning (Elvstrand, Högberg & Nordvall, 2009). Den metod vi använde för att analysera vårt material var kvalitativ innehållsanalys. Målet med kvalitativ innehållsanalys är att analysera icke-numeriskt datamaterial genom att påvisa kvalitativa skillnader i till exempel människors utsagor i intervjuer. (Elo & Kyngäs, 2008). Efter det lästes materialet igenom flera gånger för att få en helhetsbild av det. Efter det togs viktig data ut och lades i olika högar och sedan skapade vi kategorier av dessa högar som till exempel kommunikation och kommunikationskultur. På dessa kategorier satte vi sedan rubriker som till exempel envägs- och tvåvägskommunikation, fysiska redskap samt kommunikationskultur. När rubrikerna skapades tog vi våra forskningsfrågor i beaktning. I studiens resultatdel använde vi sedan dessa kategorier och rubriker så att det skulle bli enkelt att läsa och förstå vad varje del handlade om.

6.5. Etiska hänsynstaganden

Studien kommer att följa de fyra huvudkraven på forskningsetiska principer som är uppsatta av Vetenskapsrådet (1990), vilka är *informationskravet* som innebär att forskarna ska informera de som blir studerade om forskningens syfte, samt en kort beskrivning av hur studien kommer att genomföras. Vi gick igenom detta med laget innan deras första träning för att de skulle få en bild över vad de skulle delta i. *Samtyckeskravet* vilket innebär att de inblandade själva har rätt att bestämma sin medverkan och kan välja att avsluta till exempel en observation när de själva vill, de har även rätt att bestämma vilka villkor som de ska medverka på. Detta togs upp med laget, så om de kände sig obekväma med oss så fick de avbryta samarbetet om de ville. *Konfidentialitetskravet* innebär att alla personuppgifter ska förvaras så att obehöriga inte kan ta del av dem och att de som medverkar inte ska gå att urskilja i forskningen. Inga personuppgifter togs av spelarna. Ledarens personuppgifter, berättade vi för ledaren, kommer inga andra än vi forskare att ta del av. *Nyttjandekravet* handlar om att uppgifter om personerna som ska medverka i studien endast får användas för forskningsprojektet och skall inte läcka ut till obehöriga. Detta

togs också upp innan första träningen och vi meddelade att inga insamlade fakta kommer användas i något kommersiellt syfte (Vetenskapsrådet, 1990). Vid kvalitativ forskning kommer vi som forskare alltid i kontakt med människor, de etiska frågeställningar som kan väckas vid samhällsvetenskaplig forskning kan handla om relationer mellan forskaren och de människor som studeras i ett projekt. För att bibehålla en god relation med observationspersonerna så försökte vi att vara så anonyma som möjligt för att inte störa dem under träning (Lalander, 2011). Vid observation krävs det att forskaren får godkännande av gruppen som ska observeras och få vistas i samma miljö som dem och samtidigt informera dem att de kommer bli observerade. Vi tog kontakt med ledaren via telefon och frågade om det gick bra att vi får göra en icke-deltagande observation (Lalander, 2011).

6.6. Metoddiskussion

En fördel som vi tyckte att observation gav oss var att vi kunde se hur spelarna och ledaren kommunicerade. Vi ansåg också att det gagnade oss att vara inomhus och observera då det var väldigt enkelt att höra vad som kommunicerades mellan deltagarna. En fördel med observationer gentemot intervjuer var att vi inte kunde se hur de agerar i praktiken. Hade vi gjort intervjuer hade de kunnat säga en sak i intervjuerna och gjort något annat i praktiken. Under observationerna ville vi vara så anonyma som möjligt för att på så sätt inte störa spelarna i deras träning och undvika att de anammade ett annorlunda beteende. Vid observationstillfällena placerade vi oss på olika platser för att på så sätt kunna samla in data ur olika perspektiv och få olika bilder av samma situation. Kommunikationen var det primära att studera och den kommunikationen som upprepades under observationerna kopplade vi till kommunikationskultur. Vi observerade också vilka fysiska artefakter som användes under träningarna för att få en bättre bild av hur kommunikationen och kommunikationskulturen kunde kopplas samman. Vi valde att utföra fyra stycken observationer. Det var inte förbestämt innan hur många som skulle göras. Det blev fyra observationer då vi tyckte att det var samma saker som sågs under sista observationsmomentet som vi sett i de tidigare observationerna. Då vi alla tre har lång erfarenhet inom lagidrotten underlättade det för oss vid insamlandet av data. Vi kände igen mycket av kommunikationen som förekom i laget och kunde förstå innebörden av det. Vi valde att inte presentera oss för laget eller att ledaren skulle berätta för dem vad vi gjorde där för att vi ville vara så anonyma som möjligt.

7.0. Resultat

Resultatet redovisas med hjälp av kategorier som visar vad som framkom från observationerna. Kategorierna skapades i samband med analyseringen av observationernas resultat.

Spelarna som observerades kom alla från olika lag i södra Sverige och spelade tillsammans i ett elitsatsande lag på en idrottskola i Halmstad.

7.1. Envägs och tvåvägskommunikation

Kommunikationen mellan tränare och spelare var tydlig och enkel att tolka. Tränaren berättade vad som skulle göras både praktiskt och vad som skulle ske teoretiskt under övningarna, därefter ställde han frågor till gruppen så som: *"Här har vi tre olika boxplay uppställningar, vilka uppställningar använder ni er av i era klubbtag?"*. Därefter nämnde han spelarna vid namn och frågade dem personligen vilken uppställning de var mest vana vid att använda för att på så vis få deras åsikter. Under dessa samlingar så började ofta spelarna kommunicera om övningarna med varandra där de försökte förstå hur övningen fungerade och frågade gärna kompisen bredvid eller tränaren om hjälp att förstå.

Något som noterades under observationstillfällena var att spelarna pratade väldigt mycket med varandra innan och efter övningarna, men när väl övningen var igång så var det oftast väldigt tyst på planen. Undantagsfall för detta beteende var när spelarna fick göra något de tyckte var roligt så som att spela powerplay under en träning som fokuserade på boxplay. Under träningen när de spelade träningsmatch så var det tyst på planen mellan spelarna, men ibland var det någon spelare som ropade från bänken som exempelvis: *"Bra jobbat"*. Under de praktiska övningarna använde tränaren sig mycket av kommunikation som verktyg för att förmedla sina tankar, ge feedback etcetera. Många gånger under de praktiska övningarna hörde vi tränaren skrika ut ord så som: *"Bra!"*, *"Utmärkt jobbat (namn)"*, samtidigt som han klappade händerna, men gav även ut kommentarer till hela gruppen som ofta handlade om att de som spelade boxplay pratade för lite och behövde prata mer för att få en bättre box. Han pratade med spelarna om positionerna de hade och pratade om hur han ville ha dessa spelare på vissa positioner. Under observationen håller tränaren om en spelare och säger: *"Jag vill att du ska spela mer i mitten i försvarsspelet"* och spelaren nickar och frågar: *"Menar du att jag ska spela framför de två andra"* och därefter förstod de varandra. Ledaren pratade ofta en och en med spelarna, där stod han och förklarade vad just de kunde göra för att utveckla sitt

egna spel, många gånger sa han ord så som ”jag har testat det här själv och vet att det fungerar” bara för att få sin spelare att testa vad han sa till honom att göra.

Vid ett av observationstillfällena så tränade de mycket boxplay, de spelade i intervaller på två minuter och efter varje intervall så blåste tränaren av och gick igenom både med verbal kommunikation (språk) och icke-verbal kommunikation (kroppsgester) vad de gjorde rätt och vad de gjorde fel. Samtidigt berättade han vad de kunde jobba på för att utveckla och få en effektivare box. Under ett observationstillfälle så spelade de internmatch och tränaren stod vid sidan om planen. Under matchen så ropade han: ” *Bra jobbat, men tänk på försvarsspelet också* ” De hade ett uppehåll under matchen och tränaren pratade med spelarna om hur han ville att de skulle spela, han tog även upp försvarsspelet och påpekade att det var viktigt att de jobbade hem. Han visade även genom att både berätta vad som gjordes fel, men visade även ofta själv hur de bör göra för att skapa ett effektivare spel, När matchen satte igång igen så ropade tränaren: ” *Bra jobbat nu grabbar jobba på* ”. Tränaren använde sig mycket av positiv feedback, han pratade med spelarna individuellt på bänken om hur han ville att de skulle agera under träningsmatchen. Spelarna verkade väldigt intresserade och lyssnade på vad han hade att säga. Han pratade även om hur laget skulle jobba mer tillsammans.

7.2. Handling efter kommunikation

Under träningen så ropade tränaren ut vilken formation de skulle använda sig av för att få ett så effektivt försvarsspel som möjligt och genom de egna namnen på boxplayformationerna så förstod de direkt vilken formation det handlade om. Spelarna verkade gilla att ”hetsa” med varandra och de verkade tycka att de var kul med ”hets” dem emellan, mycket av detta ”hets” som var mellan spelarna verkade fungera som någon sorts triggning till de andra spelarna. När en kille började ”hetsa” med sin kompis om hur bra han själv är ledde detta ofta till att den andre kompiserna försökte ännu hårdare för att kunna ”ge igen”. När observationerna skedde så såg vi olika respons genom kommunikationen. Handlingarna såg olika ut beroende på situationen och vad som sades, när tränaren gav kommentarer så som: ”*Bra jobbat*” såg vi tydligt att spelarna blev självsäkrare och ökade tempot i övningarna, men när de fick tillsägelser om felande beteenden så såg vi att de tog åt sig av kritiken och gjorde oftast rätt nästa gång de kom i samma situation. Blev det fel då igen fick de ofta hjälp av sina kompisar som försökte beskriva för dem hur det skulle gå till väga.

Under uppvärmningen när spelarna joggade runt i salen så var det en spelare som joggade mycket långsammare än de andra, han fick då en tillsägelse av tränaren att hålla samma tempo

som de andra, efter en kort kommentar till svar så ökade han tempot och följde med i gruppens tempo. Vid vissa tillfällen var det spelare som lyssnade dåligt på genomgångarna och för att förstå hur de skulle göra så gick de då och frågade kompisarna, ett tydligt missnöje från kompisarna visades då och de sade till dem: *”Ställ dig sist i kön och se hur de andra gör”* eller *”Om du bara hade lyssnat hade du förstått”* varefter de ändå förklarade vad som skulle göras under träningen.

När de inte fick spela där de ville spela så såg vi tydligt på vissa spelare att de tyckte att det var tråkigt, de slutade jobba, gick i stort sett endast i försvarsspelet och kommunicerade inte med varandra trots att tränaren hela tiden sa till dem att prata och fokusera. Så fort en spelare började hänga med huvudet för att de inte fick spela där de ville så började de dra med sina kompisar i negativiteten och efter några minuter in i övningen så var alla negativt inställda till att spela försvar. Tränaren pratade med avbytarna om hur han ville att de skulle spela, när det var deras tur att gå in på planen så var de flesta spelarna taggade och pratade med varandra en kort stund. Men det blev tyst ganska snabbt och vissa spelare sköt från ställen där de borde ha passat, tränaren påpekade detta och de blev utbytta igen. Alla spelare spelade lika mycket och byten skedde automatiskt, men ibland ropade tränaren ”byte” med en hög röst och alla spelarna på planen klev av.

Mycket av spelarnas icke-verbala kommunikation mellan varandra bestod av att de skakade på huvudet när de var missnöjda till exempel när målvakten skulle kasta ut bollen stod en spelare fri och viftade med klubban för att få bollen, målvakten kastar bollen till en annan spelare och killen som stod fri slår då klubban i sargen och skakade på huvudet. Ett liknande exempel var även när målvakten skulle kasta bollen till en spelare, utkastet blev fel och motståndaren fick bollen istället, spelaren ställde sig då och skakade på huvudet, ropade ut: *”Fan”* samtidigt som han vände sig om och gick oengagerat tillbaka varpå målvakten också började skaka på huvudet åt spelarens beteende. Vi såg under våra observationstillfällen att den icke-verbala kommunikationen hade en stor roll inom laget. Många gånger var det enkla gester så som att slå klubban i marken för att få en passning eller som målvakt peka vart han kommer att kasta ut bollen. Vilket ledde till att spelarna förstod vart passning skulle slås eller utkastet skulle ske. Under observationerna såg vi att ”high-fives” verkade ha en viktig del i lagets icke-verbala kommunikation, varje gång någon spelare gjorde något bra så fick han

”high-fives” från alla spelarna i laget och vi såg tydligt att personen blev glad och gick lite rakare i ryggen efter att ha blivit bekräftad av gruppen.

7.3. Fysiska redskap

När ledaren gick igenom vilka praktiska övningar som skulle göras i teorin så använde han ofta en tavla till hjälp, där ritade han, pekade och lät sedan spelarna komma fram och försöka förstå övningarna. Vidare när de praktiska övningarna startade så blåste ofta tränaren av när det var något som var fel, som hjälp för att komma ihåg vad som skedde under träningarna så använde ledaren sig av ett anteckningsblock där han antecknade under hela träningarna.

Vid ett av observationstillfällena när de spelade match så hade klubborna och sargen en betydelse för lagets kommunikation, vid mål så slog alla i laget klubborna i sargen för att visa sin uppskattning för att spelarna på planen hade gjort mål.

7.4. Ungdomslagets kommunikationskultur

I början av träningen förklarade tränaren vad träningen skulle gå ut på och några av spelarna pratade och skojade med varandra, de var inte så fokuserade och tränaren lade inget fokus på detta. Under genomgången av träningarna så hade vissa spelare en tendens att lägga sig ner och inte titta på vad ledaren visade på taktiktavlan samtidigt som andra spelare var väldigt fokuserade och lyssnade. När tränaren frågade om alla hade förstått bekräftade de spelarna som hade lyssnat varpå de spelare som hade legat ner gick fram till sina kamrater och frågade vad som skulle göras. När uppvärmningen var färdig sa tränaren till spelarna att plocka ihop bollarna snabbt så att de kunde komma igång med träningen, när vissa spelare samlade bollar ställde sig andra och började skjuta istället, detta ledde till att de andra spelarna som samlade bollar blev irriterade på de som stod och sköt mot målet och fällde kommentarer så som:

”Fan, vill ni inte komma igång med träningen istället för att lalla runt?”

Under övningarna så syntes det tydligt vad spelarna tyckte var roligt och vad de tyckte var tråkigt att utföra. Så fort de fick spela anfall så blev alla spelare mycket mer alerta och fokuserade samtidigt som de då hade en bra kommunikation och stöttade varandra.

Kommunikationen under träningarna bestod mycket av ”hets” mellan spelare där de under träningens uppvärmningsfas tävlade genom att räkna hur många mål de gjort och var väldigt snabba med att berätta hur många mål de var uppe i till kompiserna.

Något som vi lade märke till under observationstillfället var att när de pratade om boxplay så hade de skapat egna namn på de formationer som de kunde välja att använda sig av, de hade nämnt dem till ”Diamanten”, ”Stora T” och ”Fyrkanten”.

Vid träningen som fokuserade på boxplay så fick under utförandet av övningen spelarna själva välja vilket system de skulle spela, när väl övningen satt igång så gick tränaren in och sa vart spelarna skulle vara och hur de skulle jobba i sin position för att komma rätt. Som exempel på detta gav tränaren en spelare positiv feedback under övningen och sa: ”*Nu är du på rätt position*”, detta ledde till att spelaren vart mer aktiv och det syntes att han tyckte det var roligare genom uppmärksamheten han då fick.

Vid ett observationstillfälle så spelade de träningsmatch, vi såg att tre spelare satt bredvid varandra och två av dem pratade med varandra och pratade inte med den tredje spelaren, den tredje spelaren såg inte så glad ut. Det såg ut som att spelaren var osäker på sig själv och agerade väldigt försiktigt på planen. Det förekom även att spelare från sidan ropade: ”*Jobba hem nu gubbar*”. Det var några spelare som visade sig mer på planen genom att ta en ledarroll och ropade vart vissa spelare skulle vara och agera. Dessa spelare ropade oftast också vem bollhållaren skulle passa till. Det var en spelare som missade en passning och den andre spelaren ropade: ”*Kom igen nu fokusera*”. De andra spelarna sa inte så mycket under matchen, i undantag av några spelare som vi har tagit upp. Det syntes under matchen vilka som var de som var duktigast, de agerade självsäkert på planen och de andra spelarna sa inte till dem om de gjorde något fel. En spelare var särskilt duktig i anfallet det såg ut som att han visste vilken talang han besatt, han var väldigt aktiv i anfallet men inte i försvarsspelet.

8.0. Diskussion

Syftet med denna studie var att, som beskrivits i inledningen: ” Studera kommunikationen spelare emellan, mellan ledare och spelare samt att undersöka vilken betydelse kommunikativa handlingar och kommunikationskultur har för lärandet i ett ungdomslag”.

Hur använder ledaren kommunikationen som verktyg för att skapa en handling hos spelarna? Vilken respons får ledaren av spelarna vid interaktion dem emellan?

Det som framkom i resultatet var att ledaren för ungdomslaget använde kommunikationen som en viktig del i sitt ledarskap. Den kommunikation som ledaren använde sig av var de två kommunikationsformer, envägs- och tvåvägskommunikation, som Lindwall, Johnson och

Åström (2002) beskriver. Det kan anses vara viktigt att använda sig av båda kommunikationsformerna. Ibland kan det vara så att det kan vara användbart att rådfråga laget och använda sig av tvåvägskommunikation om exempelvis vilket spelsystem som ska användas så att det passar laget på ett bra sätt. Den handlingen som ledaren då kan skapa hos sina spelare är att han kan få dem att börja prata med honom om vilka spelsystem de tycker att de ska använda sig av och även att de kan börja diskutera detta med varandra. Ett problem som kan uppstå om bara tvåvägskommunikation används är att spelarna kan börja anse att de ska vara delaktiga i alla beslut. Det kan bli ett problem vid till exempel matcher då ledaren kan behöva använda sig av envägskommunikation (Lindwall, Johnson & Åström, 2002) för att fatta snabba beslut när de till exempel ligger under och vill satsa mer offensivt. Det kan få spelarna att kanske bli sura då de känner att de inte får vara delaktiga i besluten. Att spelarna blir sura på ledaren kan leda till att de kanske börjar hänga med huvudena och kämpa mindre. Vid vissa tillfällen kan ledaren behöva använda sig av envägskommunikation (Lindwall, Johnson & Åström, 2002). Till exempel när laget ska komma igång med träningsövningar snabbt som laget redan känner till eller när ledaren ska förklara en övning som är väldigt viktig. Det kan då vara av stort värde att ingen av spelarna lägger sig i och stör genomgången. Det som ledaren då skulle kunna skapa hos spelarna är tillit, då envägskommunikation kan verka lite auktoritär och det kan skapa en respekt hos spelarna då de sitter tysta och tar in vad ledaren säger. En handling som tillit kan bidra till är att spelarna kan få mer självförtroende och våga göra en extra fint och det kan kanske leda till ett avgörande mål eller målpassning.

Vid genomgångar med spelarna använde sig ledaren av både verbal- och icke-verbal kommunikation. Han både berättade samtidigt som han förstärkte det han berättade genom kroppsrörelser och gester något som går att jämföra med hur Clements och Kuperberg (2008) beskriver icke-verbal kommunikation. Det kan kanske hjälpa spelarna att ta in det han berättar på ett mer effektivt sätt då de både hör vad han förklarar och ser det. Det vore bra om han alltid efter en genomgång frågar om spelarna har förstått då alla spelarna kanske inte har tolkat det han visat på samma sätt.

Under träningarna berättade tränaren hur spelarna skulle spela och agera i vissa situationer. Ledaren delade med sig av sina erfarenheter till spelarna genom kommunikation detta går att likna vid hur Säljö (2000) beskriver delning av erfarenhet. Vad som då kan uppstå hos spelarna, när ledaren delar med sig av sina erfarenheter, är att de växer som spelare då de får förklarat hur de ska agera på ett effektivare sätt av någon som kanske har varit i en liknande

situation. En handling som det kan leda till är att spelarna skulle sedan kunna visa sina medspelare vad tränaren visade dem och på så vis skulle gruppen kunna utvecklas och spelarna bli mer kompetenta. Det går att jämföra med Dyson, Griffin och Hasties (2004) samarbetslärande. Som skriver att medlemmarna i en grupp är en viktig del för lärandet. En gruppmedlem är också ansvarig för att de andra i gruppen lär sig.

Den fysiska artefakt som han använde sig av var en taktiktavla. Med hjälp av taktiktavlan förklarade han hur övningar skulle gå till och hur de skulle ställa upp i olika spelmoment innan träningen startade. Han kunde förklara hur han ville att spelarna skulle spela genom de kunskaper (Säljö, 2000) som han besatt om idrotten. Genom att använda dessa artefakter verkade det som att han skapade en större förståelse hos spelarna när han förklarade övningar samt hur de skulle ställa upp i boxplay. Efter genomgången kunde spelarna handla snabbare och starta övningarna direkt eftersom de visste hur ledaren ville att det skulle utföra övningarna. Att använda en taktiktavla innan träningen startar är ett bra sätt för ledaren att visa spelarna på ett tydligare sätt hur han ville att de skulle spela.

Det som kan vara viktigt för en ledare efter en kommunikation har skett är att fråga om alla har förstått. Spelare kan uppfatta och tolka det ledaren har förklarat olika. Ledaren kan då skapa förvirring hos spelarna om han inte frågar om alla har förstått. En handling kan då bli att övningen som spelarna ska utföra efter en genomgång kan då kanske genomföras väldigt dåligt i början om alla spelarna utför den på det sätt som de har tolkat den.

Cassidy et. al. (2004) definition av ledarskap, att det är en komplex uppgift, går att se hos ledaren för ungdomslaget. I hans ledarskap använde han sig både av verbal- och icke-verbal kommunikation när han förklarade sina kunskaper för laget om hur de skulle spela och agera i vissa situationer. Ledarskapet kanske inte bara handlar om att prata rakt ut till spelarna och hoppas att de ska förstå. Han måste kanske tänka på att alla inte förstår på samma sätt och tolkar på samma sätt. Att ledarskap är en komplex uppgift handlar kanske om att ledaren måste kommunicera på olika sätt till spelarna för att få samma respons från dem. Till vissa spelare kanske ledaren bara behöver förklara för dem och till andra måste han kanske både förklara samtidigt som han visar.

Jones (2004) skriver att en social praktik skapas genom interaktion mellan ledare, spelare och klubbmiljön. Ledaren i denna studie använde sig mestadels av tvåvägskommunikation under träningarna. Det är bra att ledaren använder en tvåvägskommunikation då responsen hos

spelarna blir att de också börjar prata och detta kan skapa en klubbmiljö där det förs en tvåvägskommunikation.

Hur ser kommunikationen ut, spelare till spelare, i ungdomslaget under träning och vad skapar det för handling?

Innan träningarna startade pratade och skämtade spelarna med varandra. De skämtade om en spelare som var borta vid en träning: ”Säkert att han är skadad, jävla glaslirare”. När väl träningen drog igång kommunicerade spelarna inte lika mycket med varandra. Spelarnas beteende går att jämföra med ”community of practice” som är ett gemensamt engagerande, vilket kan innebära att medlemmarna samspekar med varandra samt en gemensam repertoar. Alla spelarna skämtade med varandra och anammade då en gemensam repertoar att det var OK att skämta. När de sen skulle genomföra det gemensamma arbetet (spela innebandy), som kan liknas vid hur gemensamt arbete utförs i en COP (Wenger 1998), kanske det var så att de inte trivdes att spela med varandra. Det skulle kunna vara så att innan träningen kunde de ses som en COP då de kunde prata med varandra. När de sen skulle spela med varandra kunde de inte kommunicera dem emellan. Det kan bero på att de kommer från olika lag och spelar och kommunicerar på olika sätt. För en ledare som har ett lag som inte kommunicerar så mycket skulle det kunna vara bra att köra teambuilding med spelarna. Det skulle kunna hjälpa spelarna att komma närmare varandra på planen så att de börjar snacka med varandra under träning och match. Teambuilding kan också leda till att spelarna vågar ställa frågor i stor grupp till ledaren om det är något de inte förstår, genom att det finns en god kamratskap i gruppen som kan bildas genom teambuilding.

En viktig bekräftelse inom laget verkade vara ”high-fives”. Nästan varje gång någon gjorde något bra bekräftades detta med en ”high-five”. En handling som verkade skapas hos spelarna var att de såg lite mer stolta ut och verkade kämpa på hårdare. Att utföra ”high-fives” kan leda till en bättre gemenskap som är viktigt i en COP (Wenger, 1998). En handling som det kan skapa, när spelarna trivs med varandra, är att spelarna kan få bättre självkänsla och det kan leda till bättre insatser. Om spelarna trivs med varandra vågar de kanske vara lite mer våghalsiga på plan och göra en extra fint eller passning som kan bli matchavgörande.

En liknande handling som spelarna utförde var att de försökte hetsa varandra under träningstillfällena. Efter att en spelare kommunicerat ut hetsandet så försökte hans lagkamrater att hela tiden prestera bättre än honom. En sådan kommunikation kan vara ett bra

sätt av spelarna att hela tiden få sina lagkamrater att prestera bättre och utvecklas som både individ och lag (Daniels, 2001). Under träning var det inte genom verbal kommunikation som de flesta spelarna försökte bekräfta att en annan spelare gjort något bra. Detta gjordes genom icke-verbal kommunikation som ”high-fives” (Clement & Kuperberg, 2008). Inom laget bekräftar spelarna varandra genom att göra ”high-fives”. Detta är ett bra sätt att erkänna att någon har varit duktig. Om spelare ropar något positivt menat till någon annan skulle den spelaren kunna tolka det på fel sätt. Han skulle kunna tro att spelaren som berömde honom var ironisk och därmed kanske börja spela sämre. En ”high-five” med en positiv kommentar kanske skulle vara det bästa då det kan vara svårt att missuppfatta.

Efter ledaren haft sina genomgångar så började spelarna att reflektera med varandra över genomgången och ställa frågor till varandra. Det går att dra paralleller till hur en dialog förs som Senge (1990) beskriver att alla får föra fram sina tankar och åsikter. Det kan vara bra för spelarna att reflektera över genomgången, då de kanske får reda på hur deras lagkamrater tänker om vissa övningar och spelidéer. Att spelarna behövde reflektera över genomgångarna kan ha att göra med att det var vissa spelare som var ouppmärksamma när tränaren pratade. När de sedan pratade med sina lagkamrater om vad de fick för erfarenheter av genomgången kanske de förstår övningen och utvecklas. Det kan också vara negativt att den spelaren som var ouppmärksam och sedan fick det förklarad av en lagkamrat. Då han kanske inte har förstått övningen rätt och sedan lär ut sina erfarenheter fel till en annan spelare det kan då bilda en ond cirkel.

När spelarna tyckte att en övning var rolig så kommunicerade de med varandra och hetsade varandra positivt. När en övning var tråkig kommunicerade spelarna mindre med varandra och det var mindre positiv hets i gruppen. Om paralleller dras till COP (Wenger, 1998) så kan det ses som att vid roliga övningar kan laget betraktas som en COP då de har en gemensam repertoar. Vid en övning de tyckte var mindre rolig så skulle gruppen inte kunna betraktas som en COP då de inte hade något gemensamt språk och de utförde inte ett gemensamt arbete. Spelarna som anfäller vill att försvararna ska göra sitt bästa, men de gjorde raka motsatsen vilket bidrog till att varken anfall eller försvar fick den träning som de skulle ha. När ledaren ser att spelarna börjar kommunicera mindre skulle han kunna anamma en lite mer auktoritär stil och ryta till för att få spelarna att börja kommunicera mer. Inom laget så var det vissa spelare som pratade mer med gruppen och tog på sig rollen som informella ledare, de var nästan uteslutande dessa individer som pratade under träningarna och pushade på sina

lagkompisar. Under träningarna när någon i gruppen tillexempel missade en passning så ropade någon av dessa individer till spelaren som missade passningen: ”*Kom igen nu fokusera*”. Detta går att jämföra med vilken betydelse kommunikation och kultur har inom det sociokulturella perspektivet (Daniels, 2001), där den informella ledaren delar med sig av sina kunskaper och idéer genom språket. Genom att hjälpa sina lagkompisar att kommunicera med dem kanske kan få dem att prestera bättre och fokusera mer vid nästa situation. Ett problem med som kan uppstå är att om de resterande spelarna inte lyssnar på de informella ledarna kan de medföra att de slutar. De spelarna kan bli trötta på att de inte lyssnar och söka sig till mer seriösa lag där spelarna där delar samma ambitioner som de informella ledarna har.

Under en övning så var det en spelare som hängde med huvudet för att den var tråkig och sen började alla bli mer negativa under övningen. Holmström (2008) skriver att det är viktigt för ledare att motivera sina spelare. Spelaren som började hänga med huvudet drog med sig de andra och en handling det skapade hos de andra spelarna var att de också började hänga med huvudet, började se loja ut och prestera sämre innebandy. Det hade kunnat vara ledarens uppgift här att börja motivera den spelaren som först började hänga med huvudet för att på så sätt undvika att de andra drogs med. Hade inte det fungerat hade ledaren kunnat byta ut den spelaren, snackat med honom och på så sätt kanske kunna motivera honom på det sättet att spelaren vill revanschera sig till nästa gång.

Hur påverkar kommunikationskulturen lärandet i laget?

Kommunikationskulturen i innebandylaget går att jämföra med hur en COP ser ut. Precis som Wenger (1998) skriver att inom en COP använder medlemmarna sig av en gemensam repertoar. Ledaren och spelarna i innebandylaget använde sig av ett gemensamt språk. De kallade olika speluppställningar för ”diamanten”, ”Stora T” och ”Fyrkanten”. En fördel som kan finnas med att alla i laget lär sig ett gemensamt språk är att vid exempelvis en match kan tränaren snabbt ropa ut hur han vill att laget ska ställa upp och alla spelarna förstår det direkt och gör som han säger.

Inom laget fördes alltid en dialog om det var någonting som behövdes tas upp exempelvis när de pratade om vilken uppställning de skulle ha i boxplay. Det kan vara bra att det alltid förs dialog som Senge (1990) beskriver att alla får föra fram sina tankar och åsikter. För då kan spelarna känna att de inte behöver vara rädda för att säga något. I en kultur där det alltid förs dialog kan det bli problem de gånger då det inte kan föra dialog. Vid matcher och när

träningar snabbt ska komma igång finns det inte alltid tid till dialog. Då måste ledaren kanske fatta ett beslut snabbt på egen hand för att spara tid eller för att det är ett område där han besitter mest kunskap. Spelarna och ledaren kan utbyta erfarenheter med varandra för att på så vis skapa ett lärande och därmed utvecklas som individer (Säljö, 2000). Ledaren kan lära sig hur spelarna spelar i sina respektive klubbtag samt att spelarna kan lära sig av ledarens tidigare erfarenheter inom idrotten om vilka spelsystem som passar till vilka spelartyper. Spelarna kan även lära sig av varandras erfarenheter och inte känna sig rädda att fråga sina medspelare. I en kultur där det tillåts föra dialog kan det hjälpa spelarna att eventuellt utvecklas till bättre spelare. Genom att kunna föra en dialog (Granberg & Ohlsson, 2009) med en ledare som både utövat sporten samt varit tränare i den kan han säkert hjälpa dem att utvecklas genom att dela med sig av sina erfarenheter.

När spelarna i laget skulle samla in bollar var det några av spelarna som inte gjorde det utan de stod och sköt mot ett mål istället. De andra spelarna blev uppenbart irriterade på de som inte hjälpte till och skrek: *"Fan, vill ni inte komma igång med träningen istället för att lalla runt?"*. I en gemenskap (COP) så kan det vara viktigt att följa gemensamma normer för att spelarna ska kunna känna sig trygga och vara en del av gemenskapen menar Wenger (1998). Om det finns en norm i laget där alla hjälper till att samla ihop bollarna efter varje övning och det finns spelare som inte följer normen kan de hamna utanför gemenskapen. Det kan leda till att laget blir splittrat i olika grupper. Om spelarna blir uppdelat i grupper kan detta störa kommunikationen i laget. Det kan vara en anledning till att spelarna inte kommunicerar så väl under träningar då de är uppdelade i grupper och bara inom grupperna kommunicerar de med varandra. Det kan bidra till att lärandet minskar då de kanske bara delar sina erfarenheter med varandra inom de olika grupperna istället för att dela dem med alla i laget.

Ledarens tidigare erfarenheter, idéer och kunskaper (Daniels, 2001) om normer inom idrotten är viktig då han är med och skapar normer med gruppen. Finns det spelare som inte följer dessa normer exempelvis inte samlar in bollarna kan det finnas en risk att de hamnar utanför gemenskapen. I en kultur där det finns spelare som är utanför kan det medföra att den spelaren kör sitt eget race och inte bryr sig om de andra. Det kan medföra sämre resultat på matcher, att medspelarna presterar sämre samt att lärandet, för spelaren som hamnar utanför gemenskapen, påverkas negativt.

Under en övning gick ledaren in och avbröt för att visa hur spelarna skulle agera i en viss situation. Han gav också spelarna feedback under träningsmatchen. Ledaren både berättade och förstärkte det han berättade med gester och rörelser. Detta går att dra paralleller till Vygotskys (1978) ”ZDP” teori. Då tränaren går in och tillrättavisar hur spelaren ska agera i just den situationen kan det hjälpa spelaren att nå sin ”potentiella utvecklingsnivå”. Det går att dra kopplingar till Holmströms (2008) som skriver att kommunikationen är viktig för att utveckla spelare både individuellt och kollektivt. Det kan vara en fördel att det finns en sådan kultur i laget att ledaren kan gå in och hjälpa spelare i olika situationer för att utveckla dem till bättre spelare samt att de lär sig hur ledaren vill att de ska spela. Det kan få hela laget att tycka det är roligare att spela innebandy. Ju bättre spelarna är ju fler matcher kanske vinnas och de tycker det blir roligare att träna då det hela tiden kanske utvecklas en vinnarmentalitet i laget.

En vuxen ledare är en viktig del i ungdomars utveckling (Vygotsky, 1978). Då det är han som kan förklara vissa situationer som inte spelarna har mött än. När de sen möter den nya situationen som exempelvis ett lag som använder ett spelsystem som de inte spelat mot tidigare, kanske de är mer förberedda och kan hantera situationen på ett bättre sätt. I en kultur där ledaren förbereder spelarna på eventuellt nya situationer slipper spelarna bli förvirrade och lär sig att hantera de nya situationerna på ett bättre sätt. I Hassmén och Hassmén (2010) studie skriver de att feedback, genom kommunikation, är viktigt för att öka motivationen inför kommande uppgifter. Genom att en ledare hela tiden ger spelarna feedback kan det öka motivationen. I en kultur där det är hög motivation kan det bidra till att det blir en bra stämning i laget och att spelarna drar mot ett gemensamt mål.

Laget som studerades går att jämföra med en COP då ledaren kan ses som att vara en del av kärnan då det var han som verkade besitta mest kunskap. Han var den som skötte träningen, avbröt spelarna för att visa dem hur de skulle agera och hade teorigenomgångar med spelarna. Spelarna kan ses vara i periferin, men ändå en del av COP. Inom laget hade de ett gemensamt beteendemönster de använde sig exempelvis av samma språk, utförde samma arbetsuppgifter (spela innebandy) (Wenger et. al. 2002). I en kultur där ledaren kan anses vara en del av kärnan anser vi att han gjorde det väldigt bra. Han visade inte tydligt att det var han som bestämde, utan han kunde smälta in i gruppen och vara en i gänget. En ledare som kanske visar jättetydligt att han är ledaren kan få gruppen emot sig då spelarna kan uppleva det som en ”diktatur”. Under träningsmatchen var det spelare som ropade: ”Bra jobbat”. Var det

spelare som gjorde ett misstag enligt de andra spelarna hördes det ett: ”*Fan*”. Genom detta lär sig spelarna tillsammans vad det är som gör att de andra spelarna ger positiva kommentarer. Då alla spelarna är där på samma villkor kanske de förväntar sig att få höra när de har gjort ett misstag. Det skulle kunna vara bättre om både spelarna och ledaren gav spelaren som gjorde ett misstag konstruktiv kritik så att han utvecklas och lär sig hur han ska agera vid en liknande situation i framtiden. Om det hörs ”*fan*” så kan det kanske få spelaren att prestera ännu sämre då han kan känna att han får press på sig att prestera. Det kan också hjälpa spelaren att nå sin fulla ”potentiella utvecklingsnivå” (Vygotsky, 1978).

Wenger (1998) skriver att ett lag kan ses som att spelare och ledare är två olika COP som hela tiden är i samband med varandra. Under träningsmatchen som observerades skulle ledaren kunna ses som en COP och spelarna på planen som en annan COP. De samverkar hela tiden med varandra genom att de interagerar med varandra. Ledaren ropar ju ut hur spelarna ska spela och spelarna pratar kanske med ledaren om hur de tycker att de ska spela. Genom att de har ett gemensamt språk som alla förstår så skapas en kultur där alla känner att de är en del av laget. Detta går att jämföra med Dyson, Griffin och Hasties (2004) samarbetslärande. Som skriver att medlemmarna i till exempel ett lag är en viktig del för lärandet. En lagmedlem är också ansvarig för att de andra i gruppen utvecklas och därmed lär sig.

9.0. Slutsats

Ledarens kommunikationssätt är viktigt för de handlingar som spelarna sedan utför. Ledaren har en mycket viktig uppgift i laget för den kommunikationskultur som ska utvecklas för att främja utveckling och lärande i laget. Handlingarna hos spelarna varierade beroende på om ledaren använde sig av envägskommunikation eller tvåvägskommunikation samt om han tillät dem att diskutera med varandra efter genomgångar. Kommunikationen mellan spelare till spelare såg annorlunda ut gentemot den kommunikation som ledare till spelare använde. Kommunikationen som spelarna använde sig av till varandra var mer av ett hetsande slag som till exempel att skrika: ”*Bra jobbat*” eller ge ”high-fives” för att motivera varandra till att prestera bättre och att kunna bidra till ett grupplärande. Ledarens kommunikation till spelarna var mer till för att utveckla dem till bättre spelare samt bidra till ett lärande. Den betydelse kommunikation och kommunikationskultur har i ett ungdomslag är att genom kommunikation

kan ledaren och spelarna hjälpa varandra att utvecklas till både bättre spelare, till ett bättre lag samt kunna bidra till ett lärande. I ungdomslagets kommunikationskultur kunde ledaren gå in och hjälpa spelarna i olika situationer för att utveckla dem till bättre spelare genom verbal- och icke verbal kommunikation.

10.0. Studiens fördelar och nackdelar

Inom etnografin utsätts forskaren för massvis av intryck då en miljö ska studeras och därför utelämnas en del (Olsson & Sörensen, 2007). Detta kan vara en nackdel då vi under våra observationer kanske gick miste om en del intryck som kan ha varit viktigt för vår studie. Genom observation var det svårt för oss att få individernas egna tankar om kommunikationens och kommunikationskulturens betydelse i ungdomslaget. Vi hade kunnat komplettera våra observationer genom att göra intervjuer för att få individuella åsikter från deltagarna. En annan nackdel som kan ha påverkat vårt resultat var att vi inte filmade eller spelade in våra observationer. Hade vi gjort det, hade vi i efterhand kunnat gå igenom observationerna och kunnat hitta mer väsentliga resultat som vi missade under observationerna. Något som kanske hade kunnat ge oss ett lite annorlunda resultat hade varit om någon av oss hade deltagit i deras träningar. På så sätt hade vi kommit närmare händelsernas centrum och kanske kunnat samla in mer information.

Ett problem som vi tidigt stötte på i arbetet var svårigheten att ta fram relevant tidigare forskning som kunde stödja vårt syfte och våra frågeställningar. Efter att vi modifierat om syftet och frågeställningarna var det därefter enklare att hitta tidigare forskning som kunde stödja vår studie.

11.0. Framtida forskning

Studier som skulle kunna göras i framtiden inom detta område är att utföra en intervjustudie på hur ledarens kommunikation påverkar lagsammanhållningen? Om det finns en bättre lagsammanhållning i någon speciell ålder och vad det beror på? En annan studie som skulle kunna vara intressant att göra hade varit att observera eller intervjua ledare om de använder samma sorts kommunikation till både pojkar och flickor?

12.0. Referenslista

Tryckta källor

- Ahrne, G. & Svensson, P.(2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber
- Bruzelius, L.H. & Skärvad, P-H. (2004). *Integrerad organisationslära*. Stockholm: Studentlitteratur AB
- Cassidy, T., Jones, R. L. & Potrac, P. (2004). *Understanding sports coaching: The social, cultural and pedagogical foundation of coaching practice*. New York: Routledge
- Clements, R. & Kuperberg, M. (2008). Reaching Out Through Effective Communication. *JOPERD*, Volume No. 3 s. 22-28
- Daniels, H.(2001). *Vygosky and Pedagogy*. London: Routledge Falmer
- Dyson, B., Griffin, L. L. & Hastie, P. (2004). Sport Education, Tactical Games, and Cooperative Learning: Theoretical and Pedagogical Considerations. *Quest*, 56:2, 226-240
- Elvstrand, H., Högberg, R. & nordvall, H. (2009). Analysarbete inom fältforskning. I: A. Fejes & R. Thornberg(Red) *Handbok i kvalitativ analys*. s.178-197 Stockholm: Liber AB
- Engström, L-M. & Redelius, K. (2002). *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Stockholm: HLS Förlag
- Eto, S. & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*. 62(1), s. 107–115
- Granberg, O. & Ohlsson, J.(2009). *Från lärandets loopar till lärande organisationer*. Stockholm: Studentlitteratur AB
- Hassmén, P. & Hassmén N. (2010). *Idrottsledarskap*. Stockholm: Natur och Kultur
- Holmström, C. (2008). *Framgångsrikt ledarskap inom svensk elitfotboll*. D-uppsats, Luleå Tekniska universitet

- Isaacs, W. (1993). Dialogue, Collective Thinking and Organizational Learning. *Organizational Dynamics* 93, s. 24-39
- Jones, R. L. (2004). *An educational endeavour: Coaching redefined* . Paper presented as a part of symposium, Exploring educational relationships at the British Education Research Association (BERA) Conference, 15-17 September, Manchester, UK
- Jones, R. L. (2006). *The Sports Coach as Educator – Re-conceptualising sports coaching*. USA: Routledge
- Jones, R. (2007). Coaching redefined: An educational endeavour. *Sport, Education and Society*, 12:2, 159-173
- Lalander, P. (2011). Observationer och etnografi. I: G. Ahrne & P. Svensson (Red.) *Handbok i kvalitativa metoder*, s. 83 -103 . Stockholm: Liber
- Lave, J. & Wenger, E. (1991). *Situated learning: legitimate peripheral participation*. New York: Cambridge University Press
- Lindwall, M., Johnson, U. & Åström, O. (2002). *Världens bästa lag - om gruppdynamik inom idrotten*. Farsta: SISU Idrottsböcker
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2007). *Forskningsprocessen - Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Författarna och Liber AB
- Patel, R & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder- Att planera , genomföra och rapportera en undersökning*. Stockholm: Studentlitteratur AB
- Senge, P. (1990). *The fifth Discipline. The art &Practice of The Learning*. Organization. New York: Doubleday
- Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken – Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Norstedts Förlagsgrupp AB

Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological process*. Cambridge, MA: Harvard University Press

Wenger, E. (1998). *Communities of practice: learning, meaning, and identity*. New York: Cambridge University Press

Wenger, E., McDermott, R. & Snyder, W. (2002). *Cultivating communities of practice: a guide to managing knowledge*. Boston: Harvard Business School Publishing

Elektroniska källor

Innebandy.se (2012). Hämtad 2012 -11- 11 från <http://www.innebandy.se/sv/Om-innebandy/>

Riksidrottsförbundet (2003). RF:s forsknings- och utvecklingspolicy. Hämtad 2012-11-13 från http://rf.se/ImageVault/Images/id_1221/ImageVaultHandler.aspx

Vetenskapsrådet (1990). Forskningsetiska principer ”inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning”. Hämtad 2012 - 10 - 20 från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilaga 1

Observationsschema - Deltagande observation

DEL 1 Att fylla i innan observationen:

Observatörens namn.....

Befattning:.....

Plats:.....

Datum, Tid:.....

Syfte:.....

Närvarande:.....

Faktorer som kan påverka observationen, före och under.....

.....

DEL 2 Att fylla i under/efter observationen:

Situation: (ex. vad är det som sker)

.

Förlopp/händelse: (ex. vad händer, i vilken ordning etc.).

.

Icke- Verbal Kommunikation:

Verbal Kommunikation:

Artefakter:

Hur kommunicerar spelarna med varandra:

Hur kommunicerar Ledaren med spelarna:

Vilken respons får tränaren?

Miljö: (ex. hur ser den fysiska miljön, rummet, interiörer etc. ut).

.

.

.

Aktörer: (ex. vilka är inblandade och vad har de för position, status och ålder)

.

Beteende: (ex. hur betar sig de inblandade, - *kroppsspråk, gester, blickar, språk*)

.

.

DEL 3. Att fylla i under/efter observationen:

Tankar om observationen:

Direkta:

Slutsatser/tolkningar:

Analytiska:

Personliga: